
Недељко М. Милановић
Факултет педагошких наука у Јагодини
Универзитет у Крагујевцу

Оригинални научни рад
Методичка теорија и пракса број 1/2019.
УДК: 379.8-057.875
стр. 111 - 122

НАЧИНИ ПРОВОЂЕЊА СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА СТУДЕНАТА ДАНАС

Апстракт Слободно време представља друштвени феномен, коме се данас све већа пажња посвећује. У овом раду су представљени резултати емпиријског истраживања, које је имало за циљ сагледавање начина провођења слободног времена студената данас, како би се унела могућа побољшања и начини провођења слободног времена студената унапредили и учинили квалитетнијим. Узорак је обухватио 120 испитаника, и то 85 женског и 35 мушког пола. За потребе овог истраживања коришћена је дескриптивна метода – техника анкетања. Добијени резултати указују на то да су у слободном времену студената најзаступљеније пасивне активности. Активности слободног времена, попут спорта, културно-уметничких активности, читања књига веома мало су присутне у слободном времену испитаника. Анализом добијених података долази се до закључка да студенти слободно време не проводе на здрав, креативан и квалитетан начин. Унапређењу слободног времена студената, друштвене институције треба да посвете значајну пажњу организујући семинаре, радионице и трибине, са циљем указивања на значај и важност слободног времена на развој појединца.

Кључне речи: слободно време, студенти, активности слободног времена.

УВОД

Савремено друштво, као и изузетно брз развој технике и технологије са собом је донео талас промена у најразличитијим аспектима човековог живљења. Новонастале промене уносе новине у спектар како културног, политичког, образовног, научног, тако и самог начина и квалитета провођења слободног времена студената. Студенти представљају посебну групу младих људи којој је неопходно омогућити да своје слободно време проводи у складу са својим жељама и интересовањима. „Ова популација и њен развитак јесу улагање у будућност. У том узрасту појединац се осамостаљује и почиње да управља својим временом и обавезама“ (Пантић, Стаматовић, 2018: 52). Уколико то време није квалитетно организовано може прерасти у велики проблем који се може одразити на негативно и неприлагођено понашање младе особе. Слободне активности младих у савременим условима омогућују свестран, хуман и стваралачки живот, рад и укупно понашање (Будимир-Нинковић, 2011). Најпре родитељи и педагошки радници, треба да буду адекватни модели деци у начину провођења слободног времена. Млади раде и воле оно што су од малена научени и зато им је потребно омогућити широк спектар слободних активности које могу да испуњавају њихово слободно време и које ће утицати на њихов здрав психофизички развој. Сведоци смо да највећи број младих данас слободно време проводи са циљем забаве, рекреације, разоноде и релаксације, а доста мање са циљем развоја своје личности. Слободно време треба да доприноси довођењу у равнотежу духа, тела и ума, што је од изузетне важности за лични развој сваке јединке (Jenkins& Pingram, 2003). Према томе, слободно време младих треба да буде богато и разноврсно садржајима и активностима које би омогућиле младима развијање свих компоненти васпитања.

ПОЈМОВНО ОДРЕЂЕЊЕ СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА

Слободно време представља комплексан друштвени феномен, који пажњу истраживача почиње да привлачи почетком 20. века. Истраживачи при дефинисању овог друштвеног феномена приступају из најразличитијих аспеката. Још је Жорж Димаздије слободно време одредио као „скуп активности којима се појединац по својој вољи може потпуно предати, било да се одмара или забавља, било да повећава ниво своје обавештености или своје образовање, било да се добровољно друштвено ангажује или да остварује своју слободно стваралачку способност пошто се ослободи својих професионалних, породичних и друштвених обавеза” (Dumazedier, 1962: 29).

Росић (Росић, 2005) наводи да слободно време представља време изван професионалних, породичних и друштвених обавеза, где појединац сам бира садржаје којима ће се бавити.

Ауторка Радуловић истиче да с позиције детета „слободно време је оно време у току дана у којем се преплићу бројни и разноврсни утицаји и садржаји, позитивни и негативни, организовани и спонтани” (Радуловић, 1997: 86).

Истичући да се слободно време треба користити на здрав и квалитетан начин, Превишић слободно време одређује као „вријеме активна одмора, разоноде, позитивна развоја, социјализације, хуманизације и стваралачког потврђивања личности“ (Превишић, 2000: 405).

Свеобухватна, можемо рећи и најпрецизнија дефиниција која одређује слободно време из педагошког аспекта, гласи да „слободно време јесте део времена који нам преостаје изван професионалних, друштвених, политичких, породичних обавеза и животних потреба, да појединац може њиме слободно располагати и користити без спољне присиле и принуде, као средство адекватног одмора, здраве и ведре разоноде и развоја личности” (Будимир-Нинковић, 2016: 167). Дакле, слободно време представља део времена који појединцу преостаје након свих професионално-радних обавеза и које обликује, организује и реализује у складу са својим хтењима, способностима и могућностима.

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања јесте сагледавање начина провођења слободног времена студената данас како би се унела могућа побољшања и начини провођења слободног времена студената унапредили и учинили квалитетнијим.

Из дефинисаног циља произилазе и следећи *задачи истраживања*:

- Утврдити да ли студенти слободно време проводе у складу са својим интересовањима.
- Испитати на који начин студенти данас проводе слободно време.
- Утврдити колико времена посвећују тој активности дневно.
- Истражити да ли студенти слободно време проводе активно.
- Испитати како би студенти волели да креирају своје слободно време.

Из постављеног циља и задатака произилазе и следеће *хипотезе истраживања*:

- Претпостављамо да студенти слободно време проводе у складу са својим интересовањима.
- Претпостављамо да данас студенти неквалитетно проводе слободно време.
- Претпостављамо да студенти данас пасивно проводе слободно време.
- Претпостављамо да би студенти волели да слободно време проводе бавећи се спортом.

За потребе истраживања коришћена је *дескриптивна метода – техника анкетирања*.

Од непараметријских метода у раду је коришћено: одређивање основних статистичких показатеља (фреквенције, проценти); χ^2 тест, да бисмо утврдили да ли постоје статистички значајне разлике између варијабли.

Анкетни упитник је конструисан као посебан инструмент за ово емпиријско истраживање. Питања су отвореног, затвореног (*петостепене скале процене Ликертовог типа*) и комбинованог типа. *Упитник се састоји од две целине: прва три питања се односе на опште податке о узорку, док су у другом делу осам питања која се односе на циљ истраживања.*

Узорак су чинили: студенти друге и четврте године основних академских студија Универзитета у Крагујевцу. Укупно је учествовало 120 испитаника. Истраживање је спроведено новембра 2018. године.

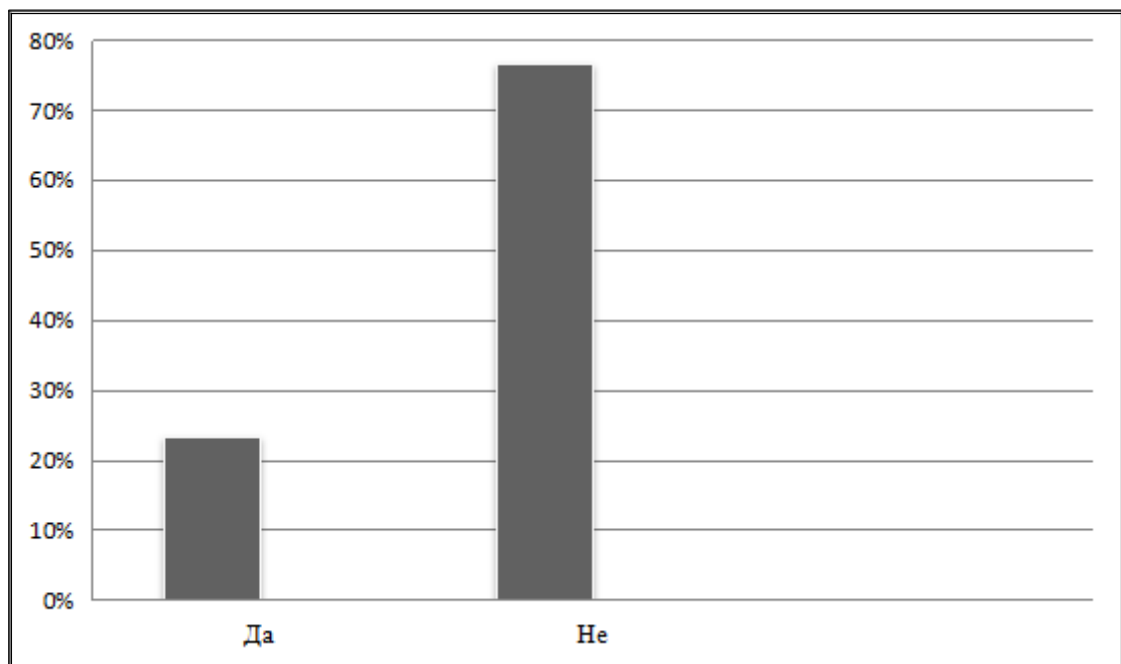
На основу анкетног упитника добијени су подаци о полу испитаника, где је 29,2% (f=35) мушког и 70,8% (f=85) женског пола. У истраживању је учествовало, 42,5% (f=51) студената друге године и 57,5% (f=69) студената четврте године основних академских студија.

Подаци су статистички обрађени у програму SPSS 21. Резултати су приказани табеларно и графички.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На почетку истраживачког рада желели смо да утврдимо *да ли студенти проводе своје слободно време у складу са својим интересовањима?*

Добијени и анализирани подаци (Графикон 1) приказују да 23,3% (f=28) студената је одговорило да своје слободно време проводи у складу са својим интересовањима, док је њих 76,7% (f=92) одговорило са не. Дакле, резултати указују да највећи број испитаника своје слободно време не проводи у складу са својим жељама и интересовањима. Млада особа може бити у стању да одабере активност која је у сфери његових интересовања, онда када препозна садржаје, задатке и начине организовања и реализовања жељене активности (Будимир-Нинковић, Попов, 2016).



Графикон 1. Да ли студенти слободно време проводе у складу са својим интересовањима.

Следеће питање које је испитаницима постављено јесте да наведу *разлоге због којих своје слободно време не проводе у складу са својим интересовањима*. Питање је било отвореног типа и добијени одговори сврстани су у три категорије.

Табела 1. Разлози због којих студенти слободно време не проводе у складу са интересовањима.

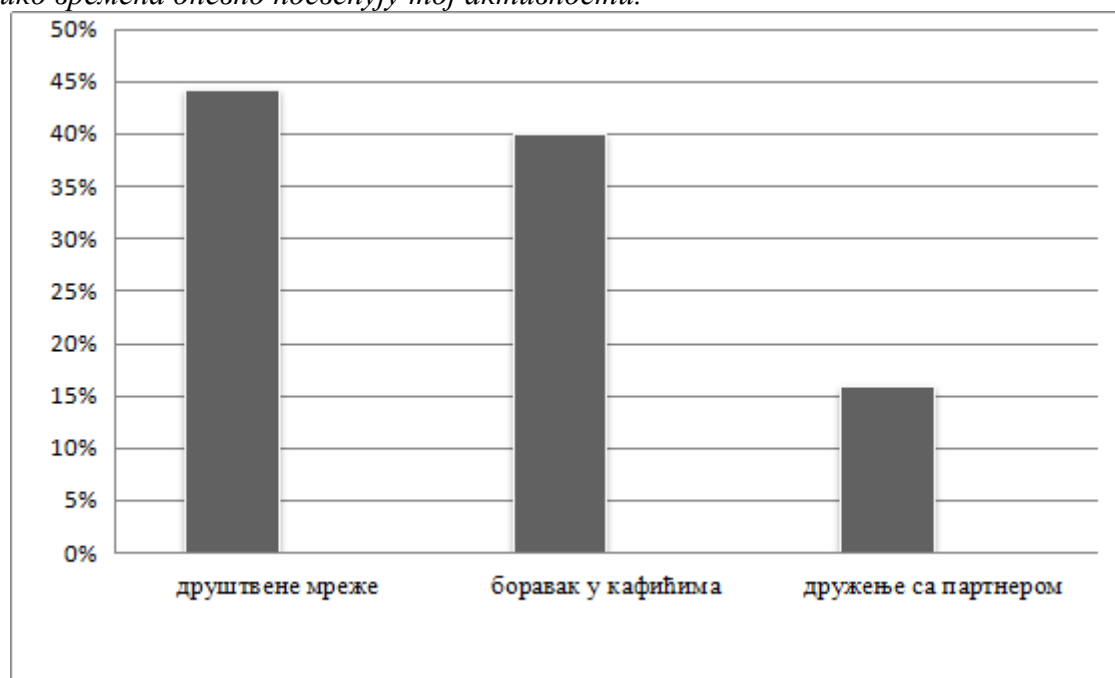
	Превише обавеза на факултету	Недостатак материјалних средстава	Недостатак времена да се посветим жељеној активности
f	42	24	26
%	35	20	21,7

На основу добијених резултата приказаних у Табели 1, можемо увидети да 35% ($f=42$) испитаника због великих обавеза на факултету не бави се жељеним активностима у слободно време, 20% ($f=24$) навело је као разлог да недостатак

материјалних средстава представља препреку у бављењу жељеним активностима, док 21,7% (f=26) одговорило је да нема довољно времена да се бави активностима у слободно време које су у складу са њиховим интересовањима. Добијени резултати говоре да највећи број студената има превише обавеза на факултету и то представља разлог због ког слободно време не проводе у складу са својим интересовањима. „Слободно вријеме ученика све се више смањује због оптерећености школским обавезама које се стално проширују” (Микановић, 2010: 109). Слободно време младих треба подстицати и обогаћивати, јер само са квалитетно и продуктивно проведеним слободним временом, млади могу остварити сопствену самоактуелизацију.

На питање *да ли студенти више воле да слободно време проводе индивидуално или у групи заједно са вршњацима*, добили смо следеће одговоре: 27,5% (f=33) испитаника навело је да своје слободно време воле да проводе индивидуално, док 72,5% (f=87) испитаника више ужива у провођењу слободног времена са својим вршњацима. Заједничко провођење слободног времена са вршњацима доприноси развоју социјалних компетенција и задовољавању потребе за припадањем и емоционалном везаношћу.

Да бисмо утврдили приоритетне активности у слободном времену студената данас, испитаницима је постављено питање *на који начин најчешће проводе слободно време и колико времена дневно посвећују тој активности*.



Графикон 2. *Приоритетне активности којима се студенти најчешће баве у слободно време.*

Хи-квадрат указује да је разлика у учесталости одговора није статистички значајна ($\chi^2 = 3,702$; $df = 2$; $p = 0,00$) између студената друге и студената четврте године студија, где се њих 44,2% ($f=53$) изјаснило да слободно време проводи на друштвеним мрежама, њих 40% ($f=48$) навело је да најчешће слободно време проводи боравећи у кафићима, док је њих 15,8% ($f=19$) одговорило да слободно време најчешће проводи у дружењу са партнером. На основу добијених података можемо увидети да највећи број испитаника слободно време проводи на друштвеним мрежама и боравку у кафићима. У складу са савременим токовима, млади и организују и реализују слободно време, иако оно не доприноси њиховом здравом развоју. Сведоци смо да млади превише времена проводе на друштвеним мрежама, зато је неопходно да одговорне друштвене институције пруже више пажње слободном времену младих, организујући семинаре, едукације, радионице, које ће допринети њиховом освешћивању о томе колико је превелика употреба друштвених мрежа штетна.

Данас је уобичајено видети препуне кафиће младих људи, који бирају ову активност као ону којом ће се бавити у слободно време. Резултати до којих је дошао аутор Јешић, приказују да велики број младих почиње да излази по кафићима и дискотекама још у основној школи (Јешић, 2000). У овом случају, улога породице је од изразите важности, јер од родитеља дете поприма особине, понашање, васпитање и ставове. Зато је неопходно од малена индиректно и ненаметљиво, свестрано и позитивно деловати на дете кроз активности у слободном времену.

Испитаници су навели да дневно слободним активностима (коришћење друштвених мрежа, боравак у кафићима, дружење са партнером) којима се баве најчешће у слободно време посвећују два сата, њих 47,5% ($f=57$), три сата посвећује 40,8% ($f=49$) испитаника и више од три сата посвећује њих 11,7% ($f=14$).

Табела 2. Колико често испитаници проводе слободно време бавећи се следећим активностима

Активности којима се бавим у слободно време	Веома често		Често		Повремено		Ретко		Никада	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Спавање/одмарање	77	64,2	24	20	19	15,8	-	-	-	-
Гледање телевизије	51	42,5	26	21,7	13	10,8	19	15,8	11	9,2
Слушање музике	88	73,3	20	16,7	4	3,3	8	6,7	-	-
Боравак на Интернету	96	80	24	20	-	-	-	-	-	-

Начини провођења слободног времена студената данас

Читање књига	14	11,7	9	7,5	28	23,3	49	40,8	20	16,7
Посета позоришта или биоскопа	7	5,8	13	10,8	11	9,2	57	47,5	32	26,7
Бављење спортским активностима	23	19,2	14	11,7	9	7,5	49	40,8	25	20,8
Бављење културно-уметничким активностима	19	15,8	16	13,3	21	17,5	27	22,5	37	30,8

Студенти су помоћу петостепене скале процене Ликертовог типа (табела 2) исказали своју процену (5 Веома често; 4 Често; 3 Повремено; 2 Ретко и 1 Никада).

Анализирани подаци приказани у табели 2, приказују да је највећа фреквентност одговора код ставки *боравак на Интернету и слушање музику*. Највећи број испитаника најчешће слободно време проводи на Интернету, као највећој глобалној мрежи и слушању музике. До сличних резултата дошло се и у истраживању (Мијатовић, 2014) које приказује да више од трећине испитаника слободно време проводи на Интернету. Дакле, добијени резултати истраживања упућују на то да највећи број студената, као своју најчешће коришћену активност, одабрало је слушање музике и боравак на Интернету, док нешто мање испитаника слободно време проводи спавајући или одмарајући. Активности попут читања књига, бављење спортом, посетом позоришта или биоскопа, као и бављења културно-уметничким активностима, јесу активности које се налазе на маргини коришћених активности младих у слободно време. Такође, резултати истраживања (Будимир-Нинковић, 2000) приказују да активностима као што је уметнички рад, бави се најмањи број студената, док више значаја у слободном времену придају садржајима попут спавања и слушања музике.

На самом крају, испитаницима је постављено питање *како би они волели да проводе слободно време*. Питање је било отвореног типа и добијени одговори су разврстани у три групе.

Табела 3. *Активности којима би студенти волели да се баве у слободно време.*

	Већа посвећеност спорту и спортским активностима	Више дружења са пријатељима и члановима породице	Путовања
f	39	36	45
%	32,5	30	37,5

У сврху што обухватнијег сагледавања циља истраживања о коме је реч, испитаницима је постављено питање отвореног типа, *којим би активностима волели да се баве у слободно време.*

Добијени одговори приказани у табели 3, приказују да би се 32,5% (f=39) испитаника волело да се у слободно време посвети спорту и спортским активностима. Резултати истраживања (Илишин, 2009) приказују да се активно бави спортом петина испитаних студената, док би се рекреацијом и спортом желело бавити око половина њих. 30% (f=36) испитаника одговорило је да би волело да слободно време више проводи у дружењењу са пријатељима и члановима породице, док 37,5% (f=45) у слободно време волело би да путује. Највећа фреквентност присутна је код тврдње да би млади слободно време волели да проводе путујући. „Мотиви туристичких путовања садрже у себи тежњу за реализовањем великог броја најразличитијих људских потреба и жеља – жељу за ширењем знања откривањем и упознавањем других крајева, људи и култура, за дружењем и авантуром, за естетским доживљајем, за променом слободном и опуштањем, те жељу да се путује у трагању за сопственом личношћу” (Коковић, 2008: 79). Дакле, путовања доприносе релаксацији, одмору, забави, као и свестраном развоју личности.

Свакако, жељене активности испитаника јесу у складу са примарним функцијама слободног времена, што и јесте основни циљ друштвеног феномена – слободног времена.

Пол, као ни година студија испитаних студената ни у једном од анализираних и приказаних проблема у овом емпиријском раду нису се показали као релевантан фактор.

ЗАКЉУЧАК

Истраживање је усмерено на сагледавање начина провођења слободног времена студената данас.

На основу добијених и анализираних резултата овог емпиријског истраживања, уочени су најрелевантнији проблеми у провођењу слободног времена којима су

изложени студенти данас. Најпре, студенти најчешће не проводе своје слободно време у складу са својим интересовањима и као разлоге томе наводе обавезе око факултета, немање материјалних средстава и немање времена да се баве жељеним активностима. Гледање телевизије, слушање музике, боравак на друштвеним мрежама, боравак у кафићима јесу главне активности којима се студенти данас баве. Наведене активности и број сати којима млади данас посвећују своје слободно време представљају проблем у провођењу слободног времена младих.

На основу анализираних података до којих се путем овог истраживања дошло, долази се до закључка да студенти слободно време проводе пасивно, неквалитетно и непродуктивно, што и јесу кључни проблеми данашњице. Да би слободно време студената могло да се унапреди, друштвене институције морале би да преузму главну улогу, кроз организацију и реализацију едукација, радионица, трибина, предавања, са циљем указивања на важност слободног времена за развој личности младе особе.

Увођење Педагогије слободног времена, као обавезног предмета на факултете, може студентима омогућити да спознају на које начине могу проводити своје слободно време и колико је оно значајно за развој здраве, задовољне и успешне особе. Слободном времену, посебно данас, потребно је посветити значајну пажњу и омогућити шири спектар активности којима млади могу подстицати свој психофизички здрав и хармонијски развој личности.

Проблем који се истражује веома је актуелан, а прикупљени подаци могу да послуже и за нека будућа истраживања, која би могла да буду усмерена на едукацију студената за квалитетно провођење слободног времена.

Литература

1. Будимир-Нинковић, Г. (2011). *Едукација наставника за организовање слободног времена ученика*. У М. Арнаут (прир. и ур.), Едукација наставника за будућност, (1043-1050). Зеница: Педагошки факултет.
2. Будимир-Нинковић, Г. (2000). *Слободно време студената*, Зборник радова Учитељског факултета, бр. 5/2000. Јагодина, 45-54.
3. Будимир-Нинковић, Г., Попов, С. (2016). *Педагогија*. Јагодина: Факултет педагошких наука.
4. Dumazedier, J. (1962). *Vers une civilisation du loisir?* Paris.
5. Илишин, В. (2009). *Слободно вријеме студената: (не) усклађеност идеалног и стварног*. У М. Андријашевић (прир. и ур.), Управљање слободним временом садржајима спорта и рекреације Загреб, Кинезиолошки факултет Свеучилишта у Загребу.
6. Jenkins, J. M. & Pingram, J. J. (2003). *Encyclopedia of Leisure and Outdoor Recreation*. London: Routledge.
7. Јешић, Д. (2000). *Породица и слободно време младих*. Београд: Учитељски

- факултет.
8. Јешић, Д. (2008). *Домска педагогија*. Јагодина: Учитељски факултет.
 9. Коковић, Д. (2008). *Начин живота и слободно време*. Нови Сад: Факултет за спорт и туризам.
 10. Мијатовић, М. (2014). *Могући начини организовања слободног времена младих*. Истраживања у педагогији, 4(2), 37-47.
 11. Микановић, Б. (2010). *Васпитање за слободно вријеме и у слободном вријемени*. Бања Лука: Филозофски факултет.
 12. Пантић, З., Стаматовић, М. (2018). *Рекреативна активност студената Високе школе струковних студија за васпитаче у Шапцу*. Синтеза - часопис за педагошке науке, књижевност и културу, (13), 51-65.
 13. Превишић, В. (2000). *Слободно вријеме између педагогијске теорије и одгојне праксе*. Напредак, год. 141 (4), 403-411.
 14. Росић, В. (2005). *Слободно вријеме – слободне активности*. Ријека: Библиотека Едуцо.

Nedeljko M. Milanovic
Faculty of Education in Jagodina
University of Kragujevac

METHODS OF LEISURE TIME IMPLEMENTATION OF STUDENTS TODAY

Summary: Leisure time is a social phenomenon, to whom increasing attention is being paid today. In this article are presented the results of the empirical research, which had for a goal understanding how today's leisure time is spent, in order to introduce possible improvements and improve students ways of spending leisure and make them more quality.

The sample included 120 examinees, 85 women and 35 males. For the purposes of this research, a descriptive and survey method were used. The results obtained indicate that in students leisure time passive activities are the most common. Leisure time activities, like sport, cultural and artistic activities, reading books are not as much present in examinees' leisure time. Analysis of the obtained data it comes to the conclusion that students don't spend leisure time in a healthy, creative and quality way. Improving students' leisure time, social institutions should pay considerable attention organizing seminars, workshops and tribunes, with a goal of pointing out the importance of leisure time to the development of an individual.

Keywords: leisure time, students, leisure time activities.

Рад је примљен 15. 04. 2019. године, а рецензиран 20. 05. 2019. године.